

Petrol Üreticisi Post Sovyet Ülkelerinde Küreselleşme ve Kişi Başı Gelir Arasında Simetrik ve Asimetrik

Nedensellik İlişkileri

Nijat Gasim¹, Fizuli Aliyev², Elşad İsmayilov³

Sovyetler birliğinin çöküşünden sonra bağımsızlığını kazanan on beş ülke kendi varlığını sürdürme adına dünyanın farklı ülkeleri ile siyasi, ekonomik, sosyal ilişkilerinin yeniden inşa edilmesine çalışmıştır. Bir başka ifade ile, sınırlarındaki demir perdelerin kalkması ile birlikte bu ülkeler küresel dünyanın bir parçası olma çabalarını artırmıştır. Özellikle yeraltı kaynaklarla zengin olan bu ülkelerin küresel dünyanın bir parçası haline gelmesi, yeraltı kaynaklardan yoksun ülkelere göre daha hızlı gerçekleşmiştir. Bu coğrafyadaki zengin petrol ve doğalgaz yataklarının işletiminin yabancı ortaklarla beraber yürütülmesi, bu ülkelerin hem politik hem de ekonomik açıdan küreselleşmesinde öndemli rol üstlenmiştir. Sovyetler birliğinden ayrılan ülkeler arasında, yeraltı kaynakları nedeni ile küreselleşmeden daha fazla pay alan ülkeler ise Rusya, Kazakistan ve Azerbaycan olmuştur. Bu ülkelerin yeraltı kaynakları siyasi ve ekonomik küreselleşme açısından ülkelere yeni bir ivme kazandırsa da, tarihsel olarak ülke yönetimlerinin otoriter yapıda olması ise bir çok alanda bu ülkelerin küreselleşmesinin önündeki en büyük engeller olarak gösterilmektedir. Petrol ve doğalgaz fiyatlarının yükselmesi sonucu bu ülkeler kısa zaman içerisinde tarihte hiç olmadığı kadar gelir elde etmeğe başlamıştır. Ancak, yozlaşmış iktidarlar nedeni ile kişi başı gelir dağılımında dikkate değer bir mesafe kaydedilmemiştir. Başka bir ifade ile, ülkeler siyasi küreselleşmeden pay aldıkları kadar ekonomik ve sosyal küreselleşmeden pay almadıkları görülmektedir. Tüm bunlar dikkate alındığında bir ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal küreselleşme açısından değerlendirilmesi açısından bir ölçek gerekmektedir. Böyle bir ölçek, 2002 yılında ETH Zürih enstitüsünde Axel Dreher tarafından geliştirilmiş olan KOF Küreselleşme Endeksidir. KOF Küreselleşme Endeksi 2002 yılında geliştirilse de, bir çok ülke için 1970, Post-Sovyet ülkeleri için ise, 1991 yılına kadar geriye dönük hesaplamalar yapılmıştır.

¹ nijatgasim@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir/Türkiye

² faliyev@beu.edu.az, Bakü Mühendislik Üniversitesi, Bakü/Azerbaycan

³ Elshadismayilov14@gmail.com, Ekonomi Üniversitesi, Bakü/Azerbaycan

Bu çalışmanın motivasyonu, petrol ihraç eden Post Sovyet lkelerinde, KOF Küreselleşme endeksi ile kişibaşına düşen gelir arasında nedensellik ilişkisinin araştırılmasıdır. Çalışmada simetrik nedensellik testlerinin yanısıra, asimetrik nedensellik testlerine de yer verilmiştir. Bununla da, KOF Küreselleşme Endeksinin artma ve azalma dönemlerinde kişibaşına düşen gelirin nasıl tepki göstermesi en temel ilgi kaynağıdır. İlgili literatür incelendiğinde, Post Sovyet lkeleri için benzer bir çalışmaya rastlanmaması, çalışmanın ampirik literatüre önemli bir katkı yapacağı inancımızı artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme Endeksi, Kişi Bařına Düřen Gelir, Nedensellik, Asimetrik nedensellik

Jel Kodları: F15, F41, I31, O19

**Symmetrical and Asymmetrical Causality
Relationships Between Globalization and Per Capita Income
in Oil Producing Post-Soviet Countries**

Nijat Gasim⁴, Fizuli Aliyev⁵, Elşad İsmayilov⁶

ABSTRACT

Fifteen countries that gained their independence after the collapse of the Soviet Union tried to rebuild their political, economic and social relations with different countries of the world in order to maintain their existence. In other words, with the lifting of the iron curtains on their borders, these countries have increased their efforts to become a part of the global world. These countries, which are especially rich in underground resources, have become a part of the global world faster than the countries lacking underground resources. The operation of the rich oil and natural gas reserves in this geography together with foreign partners has played an important role in the globalization of these countries both politically and economically. Among the countries that left the Soviet Union, Russia, Kazakhstan and Azerbaijan were the countries that took a greater share from globalization due to their underground resources. Although the underground resources of these countries give a new impetus to the countries in terms of political and economic globalization, the fact that the country's governments are historically authoritarian is shown as the biggest obstacle to the globalization of these countries in many areas. As a result of the increase in oil and natural gas prices, these countries started to earn more income than ever before in a short time. However, due to corrupt governments, no remarkable progress has been made in per capita income distribution. In other words, it is seen that countries do not take a share from economic and social globalization as much as they do from political globalization. Considering all these, a scale is required in order to evaluate a country in terms of political, economic and social globalization. One such scale is the KOF Globalization Index, developed by Axel Dreher at the ETH Zurich institute in 2002. Although the

⁴ nijatgasim@gmail.com, Dokuz Eylul University, Izmir/Turkey

⁵ faliyev@beu.edu.az, Baku Engineering University, Baku/Azerbaijan

⁶ Elshadismayilov14@gmail.com, University of Economics, Baku/Azerbaijan

KOF Globalization index was developed in 2002, backward calculations were made until 1970 for many countries and until 1991 for Post-Soviet countries.

The motivation of this study is to investigate the causality relationship between the KOF Globalization Index and per capita income in oil-exporting Post-Soviet countries. In addition to symmetric causality tests, asymmetric causality tests are also included in the study. However, the main concern is how the per capita income reacts during the rising and decreasing periods of the KOF Globalization Index. When the relevant literature is examined, the absence of a similar study for Post-Soviet countries increases our belief that the study will make an important contribution to the empirical literature.

Keywords: Globalization Index, Per Capita Income, Causality, Asymmetric causality

Jel Codes: F15, F41, I31, O19